

Verslag van de deelname van staatssecretaris M.L.L.E. Veldhuijzen van Zanten-Hyllner van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aan de UNECE Ministerial Conference on Ageing, Wenen, Oostenrijk, 19-20 september 2012

Inleiding

Ter gelegenheid van het 2^e lustrum van het Madrid International Plan of Action on Ageing (april 2002) (MIPAA) en de Regional Implementation Strategy (Berlijn september 2002) (RIS) werd in op 19-20 september 2012 in Wenen een Ministerial Conference on Ageing gehouden, georganiseerd door gastland Oostenrijk in samenwerking met de UNECE¹.

Met het Madrid International Plan of Action 2002committeerden zo'n 160 regeringen zich aan acties om de uitdaging van de vergrijzing het hoofd te bieden. Het MIPAA bevat beleidsaanbevelingen met drie hoofdrichtingen: ouderen en ontwikkeling, bevorderen van gezondheid en welzijn tot op hoge leeftijd en het zorgdragen voor een toegankelijke en ondersteunende leefomgeving. MIPAA/RIS is niet verbindend. Het staat de VN-lidstaten vrij het plan (of onderdelen daarvan) te implementeren of niet. De verschillen tussen de brede range aan lidstaten (van in ontwikkeling zijnde tot reeds sterk ontwikkelde landen) zijn op onderdelen als sociale zekerheid, gezondheidszorg, bescherming en participatie van ouderen groot.

MIPAA/RIS kent een 5-jaars cyclus waarover landen rapporteren en een Ministerial Conference houden. In 2007 vond die ministeriële conferentie plaats in León, Spanje. Op 19 en 20 september werd de conferentie gehouden in Wenen, Oostenrijk. Er waren ca. 50 overheidsdelegaties aanwezig.

De staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport was bij deze laatste gelegenheid hoofd van de Nederlandse delegatie. Zij woonde de tweede dag van conferentie bij.

Impressie eerste dag conferentie, 19 september 2012

De Weense conferentie over vergrijzing had als hoofdthema: het verzekeren van een samenleving voor alle leeftijden. Het bevorderen van de kwaliteit van leven en actief ouder worden.

De eerste dag van de conferentie was opgebouwd aan de hand van drie deskundigenpanels, waarin wetenschappers, vertegenwoordigers van NGO's en overheden hun licht lieten schijnen over diverse onderwerpen. Voor elk panel was een hoofdthema uitgekozen.

¹ United Nations Economic Commission for Europe, waarin naast Europese landen ook de Verenigde Staten, Canada en Israël deelnemen.

Het eerste expertpanel had als hoofdthema “het bevorderen van langer werken en het behouden van de mogelijkheden daartoe”. Dit panel boog zich over aspecten van sociale, politieke en culturele implicaties van de groeiende levensverwachting en het verlengen van het werkzame leven, waarbij sprekers ook de (vaak verschillende) consequenties voor mannen en vrouwen in hun beschouwing meenamen. Sprekers reflecteerden over de perceptie van ‘oud’ zijn in het algemeen en in de context van veranderingen in werk in een vergrijzende samenleving en wat dit betekent in de praktijk voor (h)erkenning van de bijdragen van de oudere werknemers. Er werd gezocht naar antwoorden op vragen wat nodig is om gezondheid en veiligheid op de werkplek te verbeteren, om langer werken mogelijk en attractief te maken, en hoe veranderingen in pensioensystemen alle generaties zouden kunnen motiveren om langer te werken.

Het tweede expertpanel had als hoofdthema “participatie, non-discriminatie en sociale inclusie van ouderen”. Dit tweede panel bediscussieerde de manieren waarop effectief wezenlijke componenten van kwaliteit van leven bevorderd kunnen worden, zoals: een voortdurende participatie op de arbeidsmarkt; een actieve bijdrage aan huiselijke taken (huishouden en zorg voor anderen); actieve participatie van ouderen in politiek, sociale contacten, het leven in een gemeenschap en actieve vrijetijdsbesteding. Onder andere werd het leren-op-latere-leeftijd als motor voor actief ouder worden onder de aandacht gebracht en de belangrijke rol van (het doen van) vrijwilligerswerk. Gediscussieerd werd tevens over hoe te garanderen dat ouderen niet gediscrimineerd worden in de toegang tot sociale en gezondheidszorgdiensten, hoe daarbij ingespeeld wordt op behoeften van ouderen en hoe hun consumentenrechten (beter) beschermd kunnen worden.

Het derde expertpanel had als hoofdthema “het creëren en mogelijk maken van een omgeving waarin ouderen gezond, onafhankelijk en waardig oud kunnen worden”. Dit laatste panel op de eerste dag hield zich bezig met welke strategieën actief ouder worden zouden kunnen ondersteunen met aandacht voor zaken als gezondheid, participatie en veiligheid. Aandacht werd besteed aan maatregelen met een levensloopbenadering waarin preventie om zoveel mogelijk beperkingen te voorkomen en het welzijn op latere leeftijd te bevorderen. Voorts ook aandacht voor de mogelijkheden om toch zolang mogelijk zelfstandig te kunnen leven ondanks optredende beperkingen. Belangrijk subthema bij dit panel vormde betere bescherming van ouderen tegen misbruik en verwaarlozing. Verder de nodige aandacht voor kwaliteitstandaarden voor (gezondheids)zorg en sociale ondersteuning, verbetering van werkcondities, het imago en de opleiding van professionele werkers in de zorg, en de zorgverantwoordelijkheden voor informele verzorgers.

Impressie tweede dag conferentie, 20 september 2012

De tweede dag van de conferentie, specifiek voor de overheiddelegaties werd geopend door achtereenvolgens de Oostenrijkse minister van Arbeid, Sociale Zaken en Consumentenbescherming, de Executive Secretary van de UNECE en de President van Oostenrijk.

Voor deze dag waren ongeveer 50 landendelegaties aangemeld. Het programma bestond uit een paneldiscussie tussen bewindslieden en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties, twee ministeriële panels en een plenaire afsluiting.

Het openingspanel van de dag stond in het teken van “het stimuleren van de intergenerationele dialoog en de solidariteit tussen de generaties: een gezamenlijke verantwoordelijkheid”. In deze paneldiscussie lag de nadruk op vergrijzing als onderdeel van een levensloop proces waarin centraal stonden de intergenerationele wederkerigheid en maatregelen om solidariteit tussen generaties te bevorderen als essentieel onderdeel van sociale cohesie. Sociale rechten en plichten van jongere en oudere mensen kwamen aan de orde en de spanning die daartussen kan ontstaan en hoe die kan worden opgelost. Diverse aspecten werden onder de aandacht gebracht als de druk op solidariteit in de pensioensystemen, het recht op onderwijs en de sociale rechten van verschillende generaties.

Het eerste “ministerial panel” werd geleid door de “Administrator and Assistent Secretary for Ageing”(USA). Keynote speaker was de EU-commissaris voor Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Inclusie. Bijdragen in het panel kwamen van de zijde van Canada, Slowakije, Bulgarije, Armenië, Litouwen en Frankrijk. De bijdragen sloten voor een belangrijk deel aan bij inbreng in het eerste expertpanel van dag 1 van de conferentie, waarbij de bewindslieden de situatie in hun eigen land beschreven rond het bevorderen van langer doorwerken en het bieden van de mogelijkheden voor oudere werknemers om ook werkzaam te blijven door aanpassingen in de arbeidsomstandigheden en geven van inkomensgaranties. Tevens werd veelvuldig gerapporteerd over de (on)mogelijkheden van participatie, non-discriminatie (met name ten aanzien van behoud van betaald werk) en de sociale inclusie van oudere mensen.

Voor het tweede ministeriële panel was staatssecretaris Veldhuijzen van Zanten-Hyllner gevraagd als voorzitter. Thema van dit panel was de kwaliteit van leven voor ouderen: gezond en in waardigheid. In haar panel werden bijdragen geleverd door Duitsland, België (Brusselse regio), Moldavië, de Russische Federatie, Liechtenstein, USA, Zweden en door de directeur van het UNFPA Eastern Europe and Central Asia Regionale Office.

Staatssecretaris Veldhuijzen opende het panel met korte inleiding waarin zij enkele speerpunten in het Nederlandse beleid voor ouderen naar voren bracht. Als eerste punt wees ze op de toename van het aantal mensen met vormen van dementie. Dat vraagt om een gerichte aanpak, allereerst om de zorg en

bejegening van deze groep mensen op een zo hoog mogelijk niveau te brengen. Internationale samenwerking in onderzoek zoals nu al plaatsvindt in EU-verband zijn zeer relevant. Als tweede punt wees ze op de noodzaak om het taboe van ouderenmishandeling te doorbreken en daar een aanpak voor te ontwikkelen, zoals in Nederland gedaan is via het Actieplan “Ouderen in veilige handen”. Deze onderwerpen werden eveneens door de USA ondersteunt. Dit panel werd afgesloten met reacties van de zijde van Servië en Turkije die het aanbod deden om respectievelijk de eerstvolgende bijeenkomst de UNECE Working Group on Ageing en een volgende conferentie in Belgrado respectievelijk Istanboel te organiseren.

De conferentie werd afgesloten met de aanvaarding van 2012 Vienna Ministerial Declaration met het motto van de conferentie als titel: “Ensuring a society for all ages: Promoting quality of life and active ageing.” De Verklaring gaat in op vier hoofdthema’s: (I) het bevorderen van een langer werkzaam leven, (II) participatie, non-discriminatie en sociale inclusie, (III) waardigheid, gezondheid en onafhankelijkheid voor ouderen, (IV) het behoud en de bevordering van intergenerationele solidariteit. Deze Weense Verklaring bevat voor de lidstaten geen verplichtingen. Er moet vooral een stimulerende werking van uitgaan voor de komende 5 jaar.

Bilaterale gesprekken

Naast het deelnemen aan deze plenaire panels heeft een aantal informele, bilaterale gesprekken plaatsgevonden met o.a. Canada, Zweden, Frankrijk, Oostenrijk en België.

Insteek van alle gesprekken was steeds het werkkterrein van de Staatssecretaris, de langdurige zorg voor ouderen, inclusief vraagstukken van maatschappelijke participatie, sociale ondersteuning en informele zorg. In de gesprekken is gesproken over de actuele ontwikkelingen op deze terreinen van de langdurige zorg. Duidelijk werd dat de meeste landen te maken hebben met dezelfde problemen c.q. uitdagingen. Er is nagegaan op welke terreinen we van elkaar kunnen leren en nadere kennisuitwisseling zinvol zou kunnen zijn. Zo had Oostenrijk belangstelling voor de Nederlandse activiteiten rond ouderenmishandeling. Inmiddels is in aansluiting daarop het Actieplan “Ouderen in veilige handen” aan het Oostenrijkse ministerie toegezonden.